

INFORMATION
2024-03-12

Att anmäla, utreda och vidta åtgärder kring uppgifter om diskriminering, trakasserier och kränkande behandling

Så här arbetar du med digitalt strukturstöd inom grundskolans verksamhetsområde i Huddinge kommun.

Upprättad 29 mars 2012

Reviderad:

3 februari 2014

25 november 2014

19 maj 2015

4 september 2017

5 maj 2020

11 augusti 2023

12 mars 2024

Att upptäcka, utreda och vidta åtgärder kring uppgifter om diskriminering, trakasserier och kränkande behandling

Enligt diskrimineringslagen och skollagen är en huvudman som får kännedom om att en elev som anser sig ha blivit utsatt för diskriminering, trakasserier, sexuella trakasserier eller kränkande behandling, skyldig att utreda omständigheterna kring de uppgivna trakasserier eller kränkningar.

- Personalen bör ha god uppsikt över utrymmen och platser där barn och elever befinner sig för att kunna upptäcka trakasserier och kränkande behandling.
- Huvudmannen bör ha system och upprätta rutiner för hur en anmälan om trakasserier eller kränkande behandling ska göras så att den kommer såväl rektorn som huvudmannen till del.
Rutinerna ska också omfatta nödvändig dokumentation.
- Barn och elever samt deras vårdnadshavare bör få information om hur de ska rapportera när ett barn eller en elev upplever eller får kännedom om diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling.

Digitalt strukturstöd för rutiner, stöd och dokumentation

Huddinge kommun har ett digitalt strukturstöd för arbetet med att anmäla, utreda och dokumentera misstanke om diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling. Rutiner och stöd återfinns via länkar i strukturstödets verksamhetssystem på Insidan

<https://insidan.huddinge.se/grupper/grupper/grundskola/strukurstod-grundskola---diskriminering-krankande-behandling.html>

Följande sex e-tjänster finns:

Incidentrapport/Anmälan – e-tjänst 1

En incidentrapport upprättas och anmäls till rektor i direkt samband med en händelse. Detta sker genom att anmälaren efter en beskrivning av den inträffade incidenten anmäler till rektor genom ett ”knapptryck” i det digitala strukturstödet.

Rektor läser incidentrapporten och fattar beslut huruvida genomförd utredning är att anse som tillräcklig eller om mer omfattande utredning krävs. Anmälan från rektor till huvudman (grundskolechef) sker därefter genom ett nytt ”knapptryck” i det digitala strukturstödet.

Samtal med den som upplever sig utsatt – e-tjänst 2

Att ha ett enskilt samtal med den som upplever sig utsatt är del av en mer omfattande utredning. Efter det första utredande samtalet kan också ytterligare stöd- och uppföljningssamtal planeras in som en åtgärd. Det är viktigt att barnets röst blir hörda i utredningarna.

Samtal med den som upplevs utsätta – e-tjänst 3

Att ha enskilt samtal med den som upplevs utsätta är också en del av en mer omfattande utredning. Efter det första utredande samtalet kan också ytterligare stöd- och uppföljningssamtal planeras in som en åtgärd.

Uppföljning och avslutande av ärende – e-tjänst 4

Olika åtgärder kan bli aktuella i ett ärende rörande diskriminering, trakasserier och kränkande behandling. Åtgärderna ska följas upp och den aktuella situationen för inblandade elever dokumenteras. Uppföljning av ett ärende kan ske vid flera tillfällen.

När ett ärende avslutas, då diskriminering, trakasserier och/eller kränkande behandling har upphört, sker det genom blankett/e-tjänst 4. Till den aktuella situationen för eleverna läggs en analys av läget.

Rektor eller den rektorn överlåter ansvaret till, meddelar beslutet till huvudman (områdeschef/skolchef) genom ett ”knaptryck” i det digitala strukturstödet. Den rektorn överlåter ansvaret för att avsluta utredningar till ska ha tillräcklig kompetens och erfarenhet för uppgiften samt ingå i skolans utredningsgrupp.

Då elev upplever sig trakasserad eller på annat sätt kränkt av personal – e-tjänst 5

Då elev upplever sig trakasserad eller på annat sätt kränkt av personal ska utredning ske av rektor i samråd med områdeschef/skolchef. En bedömning görs huruvida barn- och utbildningsförvaltningens HR-avdelning ska involveras.

Dokumentation av utredning utifrån elevens perspektiv sker genom e-tjänst 1 ”Incidentrapport/Anmälan”. Därigenom gör även rektor den nödvändiga anmälan till huvudman (områdeschef/skolchef). Vid allvarliga händelser ska en direktkontakt tas med områdeschef/skolchef vid sidan om upprättande av incidentrapport.

Det diarienummer som ska anges i en utrednings alla dokument är det diarienummer som automatiskt anges när incidentrapport, e-tjänst 1, upprättas.

Samtal med person som har sett händelse – e-tjänst 6

Det är viktigt att den som utreder bildar sig en uppfattning om det har förekommit kränkande behandling eller inte. Vid allvarigare händelser eller då det är svårt att bedöma situationen ska personer som har bevittnat händelsen höras i utredningen.

Att tänka på vid samtal med person som har blivit vittne till en händelse:

- Det är de vuxna i verksamheten som har ansvar för att stoppa trakasserier och kränkande behandling
- Skolans personal kommer att prata med de som är direkt inblandade men om du har sett eller hört något kan det vara värdefullt för utredningen
- Berätta endast det du själv har sett eller hört
- Elever under 18 år ska inte namnges i utredningen
- Vuxna över 18 år ska namnges

Mer om processen

Riktlinjer för arbetet

Grundskolenämnden i Huddinge kommun har fastställt ”Riktlinjer för skollagreglerade verksamheters arbete mot diskriminering, trakasserier och kränkande behandling”.

Anmälningsskyldighet

Av 6 kap 10 § skollagen framgår att en lärare, förskollärare eller annan personal, som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för trakasserier eller kränkande behandling ska anmäla det till rektor.

Rektor är i sin tur skyldig att anmäla incidenten till huvudmannen (som enligt Huddinge kommuns riktlinjer för området är områdeschef/skolchef), som är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna.

Skyldighet att utreda händelser och möjlighet att delegera

Skyldigheten för huvudmannen att utreda händelser i grundskolan decentraliseras i Huddinge kommun till rektor, som ska se till att händelsen utreds, åtgärdas och följs upp. Samtliga grundskolor använder det digitala strukturstödet för detta.

Rektor får i sin tur överlåta ansvaret för att förebygga, utreda och åtgärda kränkande behandling under förutsättning att det är till en anställd eller en av huvudmannen anlita upptragstagare, som har tillräcklig kompetens och erfarenhet.

Även om rektor har överlåtit delar av arbetet till personal har rektor kvar sitt yttersta ansvar och det ska finnas rutiner för hur återkoppling och uppföljning ska

ske. Rektor ska vara väl förtrogen med skolans verksamhet och beslut om utredningens omfattning sker enligt kommunens rutiner av rektor.

När elev upplever sig utsatt av personal

Elev som upplever sig trakasserade eller på annat sätt kränkt av personal är i en särskilt utsatt situation eftersom de befinner sig i beroendeställning. Rektorn eller någon med motsvarande ledningsfunktion ska därför ansvara för en sådan utredning. Det är viktigt att den enskildes upplevelse av vad som inträffat är utgångspunkten för utredningen om vad som hänt. Utredningens omfattning och metod måste anpassas till varje enskilt fall.

Mer eller mindre omfattande utredning

En enklare utredning kan anses tillräcklig om händelsen varit bagatellartad och det räcker med några frågor för att få händelsen klarlagd och därefter upplärd. Utredningen avslutas av rektor i det så kallade ”rektorsrummet” och ”Incidentrapport/ Anmälan” skickas digitalt till huvudman i direkt samband med händelsen.

I andra fall kan utredningsskyldigheten bli mer långtgående och omfatta fler barn eller elever samt personal, uppföljning av åtgärder över tid kan bli aktuella. Rektor fattar i dessa fall beslut om vidare utredning i det så kallade ”rektorsrummet”. Utredningen dokumenteras vidare i e-tjänsterna 2-6.

Vad ska dokumenteras

Dokumentationen ska främst fånga skolans åtgärder, åtgärdskedjan ska kunna följas i utredningen. Incidenter mellan elever ska kort beskrivas men det är viktigt att fokus sedan ligger på vilka åtgärder skolan beslutat att sätta in för att pågående kränkningar ska upphöra. Vidare ska dokumentationen visa hur och när skolans åtgärder följs upp samt en analys av läget inför avslut av ärenden. Det ska gå att göra bedömningen huruvida kränkande behandling har förekommit. Diagnoser, medicinering eller liknande personlig information ska inte finnas i en utredning om diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling.

De rubriker som finns bakom strukturstödets sex länkar är vägledande för vad en utredning ska innehålla.

En utredning med anledning av upplevd kränkande behandling ska inte förväxlas med en orosanmälan till socialtjänsten eller en polisutredning. Skolan har alltid en skyldighet att göra en egen utredning som ska syfta till att inblandade elever får det stöd som behövs så att den kränkande behandlingen upphör och så att alla elever känner sig trygga i skolan.

Vårdnadshavare

Om en elev upplever sig eller kan misstänkas vara utsatt för trakasserier eller kränkande behandling ska vårdnadshavare för inblandade elever informeras i direkt samband med händelsen eller så snart som verksamheten får kännedom om händelse.

Utlämnande av dokumentation

En incidentrapport kan innehålla uppgifter som är av sådant slag att de omfattas av sekretess enligt 23 kap. 2 § andra stycket offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). En prövning ska dock göras i varje enskilt fall.

Den som är part i ett ärende har rätt att ta del av allt material som har tillförts ärendet. Rätten att ta del av uppgifter gäller med de begränsningar som följer av 10 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen.

Detta framgår av 10 § förvaltningslagen (2017:900)

Vårdnadshavare till en elev som är utsatt för kränkande behandling är part i ett mål och har rätt att ta del av alla uppgifter i ett ärende innan beslut fattas/ ärendet avslutas. Insynsrätten är så stark att den ger parten rätt att ta del av uppgifter som normalt är sekretessbelagda. Orsaken är att en part inte på grund av sekretess ska hindras från att tillvarata sin rätt.

Undantag från parts insynsrätt finns, som ovan nämnts, i 10 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen. Där sägs att handlingar eller material i vissa fall inte får lämnas ut till en part om det av hänsyn till allmänt eller enskilt intresse är av synnerlig vikt att sekretessbelagd uppgift i materialet inte röjs. I dessa fall ska parten på annat sätt få upplysning om vad materialet innehåller i den utsträckning det behövs.

Sekretess gentemot en underårigs vårdnadshavare regleras i 12 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen. Av lagrummet framgår att sekretess till skydd för en enskild som är underårig inte gäller i förhållande till dennes vårdnadshavare i de fall då vårdnadshavaren enligt föräldrabalken har rätt och skyldighet att bestämma i frågor som rör den underåriges personliga angelägenheter. Om det kan antas att den underåriga lider betydande men om uppgiften röjs för vårdnadshavaren gäller dock sekretessen mot vårdnadshavaren i dessa fall.

Nätkränkningar eller andra kränkningar som sker utanför skoldagen

I de fall kränkningar sker utanför skoldagen men har koppling till verksamheten i skolan, får återverkningar för den utsatta eleven i skolan, är skolan skyldig att utreda händelserna. Skyldigheten att utreda gäller även nätkränkningar.

Det är den vuxne som har ansvar att stoppa

Det är den vuxne i skolan som har ansvar för att stoppa trakasserier och kränkande behandling. Budskapet från de vuxna i samtal med den utsatta eleven ska vara att det inte är tillåtet att trakassera eller kränka och att ingen ska behöva känna sig utsatt för det. Den som är utsatt ska vara trygg med att de vuxna i verksamheten tar ansvar för situationen och stoppar trakasserier och kränkande behandlingen.

Enskilda samtal ska planeras in som en åtgärd för att följa upp att insatta åtgärder har gett avsedd effekt. Det finns anledning att vara restriktiv med så kallade medlingssamtal då en elev utsatts för kränkande behandling. Det är av två skäl:

1. Den som är utsatt ska inte behöva medverka i, ta ansvar för, att trakasserier eller kränkningar ska upphöra. I värsta fall kan ett medlingssamtal i fel sammanhang uppfattas som ett övergrepp och göra mer skada än de ursprungliga kränkningarna, dessutom iscensatt av vuxna som förväntas vara de som ska skydda/hindra att kränkningar sker.
2. Den som utsätter en kamrat som har svårt att försvara sig för trakasserier och kränkningar ska entydigt få budskap från vuxna i verksamheten att beteendet omedelbart måste upphöra och aldrig är acceptabelt. Ett medlingssamtal kan leda tanken fel, att även den som blir utsatt har ansvar för att den som utsätter kränker.

Den elev som upplevs trakassera eller kränka bör tidigt i utredningen ges möjlighet att själv beskriva vad som har hänt. Ingen elev får vara ”dömd i förväg”, inte minst av det skälet att inträffade händelser ibland kan vara svåra att exakt definiera, eftersom ord kan stå mot ord.

Den vuxne som har samtalet med den elev som upplevs utsätta bör berätta om den information man har (vad, hur och när) i fråga om olämpligt beteende. Den eller de som håller i samtalet bör undvika att ställa ”varför-frågor” då skäl till trakasserier och kränkande behandling aldrig finns. Budskapet från verksamheten ska vara att de kränkande handlingarna omedelbart måste upphöra och att man från verksamheten kommer följa upp att så sker. En fråga som bör ställas är vad den som upplevs utsätta andra behöver för stöd för att upphöra med detta.

Lagstiftning

Strukturstödets utformning och vägledning grundar sig på bestämmelser i 6 kap. skollagen (2010:800), diskrimineringslagen (2008:567) och förordningen (2006:1083) om barns och elevers deltagande i arbetet med planer mot diskriminering och kränkande behandling.

Om parterns rätt att få del av uppgifter hänvisas till 10 § förvaltningslagen. Rätten att ta del av uppgifter gäller med de begränsningar som följer av 10 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Prejudicerande dom: Regeringsrätten; RÅ 1997 ref. 26, målnummer 850-1997.

Frågor kring innehåll eller genomförande?

Välkomna att kontakta:

- Karin Särkijärvi Zettervall
Kvalificerad utredare
Grundskolestöd och Digitalisering

Telefon: 08-535 360 74 eller karin.sarkijarvi-zettervall@huddinge.se

- Marianne Widercrantz
Kvalificerad utredare
Grundskolestöd och Digitalisering

Telefon: 08- 535 338 48 eller marianne.widercrantz@huddinge.se

- Maya Adolfsson
Jurist
Grundskolestöd och Digitalisering

Telefon: 08-535 260 73 eller maya.adolfsson@huddinge.se